

INHOUD

Voorwoord.....	9
----------------	---

Deel 1

Vernederlandsen in 45 eenvoudige stappen

1. Blijvende verhaspeling.....	15
2. Verzuiling nieuwe stijl	17
3. Voor altijd verzuild.....	19
4. Katholieke vakantie.....	21
5. Puritanisme leeft.....	23
6. Nederlandse toestanden	25
7. PowerPoint met knuffel	27
8. Lang en gelukkig	29
9. Gij zult geen... ..	31
10. Fietshelm.....	33
11. Een vader die Tos heet	35
12. Drietalige dochter.....	37
13. Een oor voor 'de' en 'het'	39
14. De boek en het boom.....	41
15. Mag ik je vousvoyeren?	43
16. Bijna zeshonderd 'vrienden'	45
17. Ziekelijk taalgebruik	47
18. Accent voor dummy's.....	49
19. Vals plat	51
20. Korfbalkampioen	53
21. Nijmegen-'wannabe'	55

22. Vergadercircuit op ijs.....	57
23. Schande met Nieuwjaar.....	59
24. Kus-kus-kus	61
25. Een 4 mei-baby.....	63
26. Autochtone feestdag.....	65
27. Lang zal ze leven	67
28. Ik = t/€. Of juist \$/t?	69
29. Afwezigheidsbericht	71
30. Kennis van boezems	73
31. Drilpudding	75
32. In rook op	77
33. Rokende minderheid	79
34. Verwachte reistijd.....	81
35. Verdoofd.....	83
36. Stil, de burens	85
37. Televisieleed	87
38. Zakjesspotter	89
39. ‘Nur limonade’	91
40. ‘Evident ingeburgerd’	93
41. Euthanasiefestival	95
42. Bruto = netto	97
43. Senioriteit.....	99
44. Rokjesdag voor klagers	101
45. Etalagepoes	103

Deel 2

35 redenen waarom ik toch nooit helemaal

Nederlander zal worden

1. In memoriam.....	106
2. Wat een radiobitch	108
3. Prijswinnaar	110
4. Máxima en ik	112

5. Rolmodelblues	114
6. C-y-m-o-t-r-i-c-h-o-u-s	116
7. 'West-Frisian dream'	118
8. Mart Smeets-bashing.....	120
9. Alweer aspergetijd.....	122
10. Booker T. Marcouch.....	124
11. 'Toen ik kind was...'	126
12. Broertje van Djengis	128
13. Politiek zwaargewicht	130
14. 'Live Free or Die'	132
15. Facebook-realiteit	134
16. Een gay premier.....	136
17. Artistiek lijden.....	138
18. Slingers van kabels	140
19. Stekelige volkstelling	142
20. Toolooz, France.....	144
21. Vroege vogels	146
22. Wonderlijk brood.....	148
23. Tommy en Sally	150
24. The Queen's English	152
25. Roommate-vrije zone	154
26. Rijbewijs B	156
27. Op de tocht	158
28. Kat-en-muisspel	160
29. Kappen ermee	162
30. Dit kikkerlandje	164
31. Berlusconi betaalt.....	166
32. Bacteriebom	168
33. 'At your service'	170
34. Pensioen 'USA style'	172
35. Unattended baby	174

VOORWOORD

Mijn hele leven lang word ik achtervolgd door mijn achternaam. Als kind in de Verenigde Staten was mijn familienaam te vaak een bron van verwarring. Hoe spreek je hem uit? Maar vooral: hoe spel je hem? Waarop ik geduldig uitlegde dat de naam bestond uit drie aparte woorden. ‘V-a-n d-e K-r-o-l’. Standaard werd dan ingevuld ‘Van der Krol’ of ‘Van der Kroll’.

Fast forward vijftientwintig jaar. Als Amerikaanse journalist bij het Britse persbureau Reuters kwam ik voor mijn werk naar Nederland, het geboorteland van mijn ouders. Eindelijk zou ik ergens wonen waar zo’n achternaam geen uitleg vroeg. Niets was minder waar. Want hoe viel uit te leggen dat iemand met zo’n naam een Amerikaans accent had in het Nederlands en voortdurend ‘de’ gebruikte waar het lidwoord ‘het’ nodig was? En hoe komt het dat zelfs hier mensen mijn naam verkeerd spellen, met een extra ‘r’ in het woord ‘de’?

Op zichzelf is de verwarring rond mijn naam niet zo belangrijk. Veel wezenlijker is de vraag of ik nou een Nederlandse Amerikaan (‘Dutch-American’) ben of een Amerikaanse Nederlander. Het antwoord is dat ik langzaam maar zeker vernederlands, vandaar de titel *Growing Dutch*. Tegelijkertijd blijf ik op verschillende terreinen hardnekkig Amerikaans. Daar gaat dit boek over.

Mijn integratieproces staat beschreven in wekelijkse co-

lums die ik de afgelopen jaren voor *Het Financieele Dagblad* heb geschreven. Uit de columns die voor dit boek zijn geselecteerd blijkt, eigenlijk pas achteraf, hoe deze transformatie van ‘growing Dutch’ zich voltrokken heeft.

Ten eerste via mijn eigen Nederlandse kinderen. Wie zelf geen Nederlandse jeugd heeft gehad (en daarom nooit getraakteerd heeft op school en geen enkel zwemdiploma in zijn bezit heeft), kan – en moet – de cultuur absorberen via zijn kinderen. Zo heb ik moeten leren dat het kansloos is om kinderen in Nederland een fietshelm te laten dragen, zoals standaard het geval is in Amerika. De angst voor ongelukken, rampspoed en risico is mij als Amerikaan kennelijk met de paplepel (wellicht bij de cornflakes) ingegoten. Nederlandse kinderen kennen weinig tot geen angst, hun ouders evenmin. Op zich een verademing, maar wel een kwestie van wennen.

Ten tweede is mijn opname in de Nederlandse cultuur bespoedigd door een belangrijke ontdekking: de oer-Nederlandse verzuiling is niet verdwenen maar springlevend, hoewel in andere vormen. Wie oog heeft voor de verzuiling, oftewel de neiging om mensen stelselmatig in aparte groepen in te delen, krijgt de geheime codes van Nederland uiteindelijk onder de knie. De segregatie begint al op school. In het laatste jaar van de lagere school worden kinderen ingedeeld in vmbo-, havo- en vwo-stromingen, en zo ontwikkelen zich aparte leefwerelden. En wil je weten of iemand protestants of katholiek is? Kijk dan aan welke hand hij of zij een trouwring draagt. Decennia na de vermeende dood van de verzuiling is dit systeem van maatschappelijke ordening nog altijd van kracht, zelfs in de taal.

De derde route naar een Nederlandse inborst, blijkt bij het teruglezen van de columns, is een goede beheersing van diezelfde Nederlandse taal. In twee eerdere boeken (*Native En-*

glish for Nederlanders en Voertaal: English) heb ik de Nederlandse lezer voorgehouden dat hij pas goed en correct Engels kan leren spreken als hij een gevoel krijgt voor de Angelsaksische cultuur waaruit de taal ontsproten is. Hetzelfde geldt voor het Nederlands. Het verschil tussen ‘u’ en ‘jij’ verraad een subtiel beleefdheidsgevoel dat Engelstaligen, gehandicapt door hun *one size fits all*-woord *you*, aangeven met hun veelvuldig gebruik van *please* en *thank you*.

Helaas blijkt ook dat de Nederlander zijn eigen taal niet apprecieert en veel meer dan nodig is zijn toevlucht zoekt tot het Engels. Ook dit zegt veel over de cultuur waarvan je deel probeert uit te maken.

Is mijn proces van ‘growing Dutch’ gelukt? In veel opzichten wel. Mijn gevoel van tijd is vernederlandst – ik werk inmiddels maar vier dagen per week en ik ga verschillende keren per jaar met vakantie, zoals het een Nederlander betaamt – en hetzelfde geldt voor mijn gevoel van afstand. Tegenwoordig vind ik Enschede wel erg ver van Amsterdam liggen, terwijl ik het vroeger in Amerika volstrekt normaal vond om ’s ochtends vier uur naar de bergen te rijden om te skiën en ’s avonds dezelfde afstand af te leggen naar huis.

Voor mijn inburgering ben ik geslaagd, denk ik. De Elfstedentocht vind ik belangrijker dan de Super Bowl. Ik vind het volstrekt normaal dat katten in de etalages van bakkerszaken liggen (een echte Amerikaan denkt: vies!). Ik waardeer het dat mijn bijna negentigjarige schoonmoeder het openlijk kan hebben over haar wensen voor haar dood, inclusief euthanasie. Ik geniet ervan dat mijn dochter op schoolreis of op kamp gaat zonder dat we een berg formulieren moeten ondertekenen waarin we beloven de organisatoren niet juridisch te vervolgen als er iets misgaat. Ik erger me groen aan de zesjescultuur, maar onderken ook dat kinderen hier geluk-

kig, gezond en evenwichtig opgroeien.

Maar vooral ben ik blij dat ik een heel specifieke test heb doorstaan: het moeizame, dure en frustrerende herstel van de funderingen van ons pand in Amsterdam – een noodzaak die ik maar niet uitgelegd kreeg aan Amerikaanse familie en vrienden – is nu gelukkig een feit.

Deze en andere mijlpalen staan beschreven in het eerste deel van dit boek.

Kennelijk ben ik niet overal voor geslaagd. De meeste reacties op een column kreeg ik toen ik het opnam voor die arme Mart Smeets, de Nederlander *everybody loves to hate*. Mij werd in driftige mailtjes verzekerd dat ik er als buitenlander toch geen verstand van kon hebben.

Maar ben ik nou Nederlander of niet? *Not quite*. Want het tweede deel van *Growing Dutch* laat zien dat ik altijd nog met één been in elk van beide culturen en systemen sta. (Niet voor niets verschenen de columns in het *FD* onder de verzamelnaam ‘Buitenstaander’. In geen van beide landen hoor ik echt 100 procent thuis.)

Door mijn nieuwe Nederlandse ogen kijk ik wel anders tegen de Verenigde Staten aan en voel ik me in de positie gemanoeuvreerd van iemand die Amerika voortdurend moet uitleggen aan Nederlanders. Naast alle positieve verworvenheden van de Amerikaanse samenleving zie ik ook dat de mensen daar vaak hysterisch en angstig reageren op gebeurtenissen, zeker vergeleken met de nuchtere Nederlanders. In weerwil van hun reputatie als *happy-go-lucky individualists and optimists* blijken Amerikanen toch vooral een obsessie te hebben met mogelijke (en niet alleen juridische) risico’s. Tijdens een bezoek aan Amerika met mijn Nederlandse kinderen zie ik pas hoe de openbare ruimtes daar vol hangen met waarschuwborden en lange lijsten van wat allemaal niet

mag. Op die momenten komen mijn antiautoritaire Nederlandse gevoelens naar boven.

Ondanks alle vorderingen in het proces van ‘growing Dutch’ moet ik constateren dat er punten zijn waarin ik toch erg Amerikaans ben en dat dit waarschijnlijk altijd zo zal blijven. Het niet hebben van een Nederlandse jeugd breekt je uiteindelijk op. Ik zal daarom nooit wennen aan het idee dat massa’s Nederlanders denken dat je verkouden wordt van de tocht en niet van een virus. Het zal me blijven irriteren dat ik een kapvergunning nodig heb om een boom op mijn eigen erf om te zagen. Hoewel ik het voorspeld heb, zal ik ook nooit goed begrijpen waarom Nederland, als enige land ter wereld, een rookverbod niet wil of weet af te dwingen. In de verstikkende drukte van de Albert Heijn zal ik als Amerikaan mijn hang naar ruimte nooit kunnen onderdrukken. De alomtegenwoordigheid van burens zal mij altijd blijven storen. En je zult me nooit kunnen verblijden met een hap rauw vlees (dat nota bene filet americain heet).

Uiteindelijk heb ik gemerkt dat ‘growing Dutch’ heel iets anders is dan ‘being Dutch’.

Deel 1

**Vernederlandsen in
45 eenvoudige
stappen**

BLIJVENDE VERHASPELING

Ik heb eenentwintig jaar van mijn leven in Amerika gewoond, vanaf mijn geboorte tot aan mijn vertrek voor een studie in Groot-Brittannië. In al die jaren heb ik nooit iemand ontmoet met dezelfde achternaam als ik. Het dichtst in de buurt kwam ene Crowell, maar iemand met de naam Van de Krol, Van der Krol of zelfs Krol ben ik nooit tegengekomen. Vandaar mijn levenslange fascinatie voor mensen die John Smith heten en die, met de opkomst van de digitale communicatie, het moeten doen met e-mailadressen als `jsmith78@hotmail.com`.

Als volwassene kun je bedenken dat het fijn is een ongewone naam te hebben, als kind was het een beproeving. Want ik moest altijd en overal mijn naam spellen. Ik leerde al heel jong mensen vooraf te waarschuwen dat de naam uit drie woorden bestaat, waarvan twee met hoofdletter, alvorens mijn naam letter voor letter door te geven. Met als eindresultaat bijna altijd toch weer een verhaspeling.

Alle problemen dacht ik achter me te hebben gelaten bij mijn latere verhuizing naar Nederland. Ik was tenslotte geen eenling meer, eerder dertien in een dozijn. Naast weerman Erwin en Gaykrant-hoofdredacteur Henk telt de categorie BN'ers ook voetballer Ruud Krol. LinkedIn levert snel twee *long-lost* tweelingbroers op: programmamanager Ron van de Krol in Apeldoorn en project engineer Ron van der Krol in Tilburg.

Probleem opgelost? Niet bepaald. Zeker in het begin had ik het gevoel dat ik in Nederland een heel nieuwe naam had gekregen. Was ik vroeger gewend om mijn naam als ‘Ván de Krol’ uit te spreken, nu moest ik door het leven als ‘Van de Król’. Buiten mij om werd ook nog besloten dat ik in het alfabet ver naar voren schoof. Ineens werd mijn naam gerangschikt onder de k en niet de v, zoals ik gewend was. En erger nog: het afgekorte tussenvoegsel ‘vd’, dat hier op allerlei formulieren wordt gevraagd, is de Amerikaanse afkorting voor *venereal disease*, oftewel seksueel overdraagbare aandoening (soa).

De grootste deceptie was dat de verhaspeling gewoon doorging. Mijn achternaam wordt vaak veranderd in Van der Krol – zelfs een paar keer in mijn eigen krant. Ergens is dat logisch: een paar honderd jaar geleden woonden de families Van de(r) Krol naast elkaar op de boerderijen ‘de grote Krol’ en ‘de kleine Krol’, in de buurtschap Garderbroek bij Barneveld. Beide namen, met en zonder ‘r’, stammen af van een onbeduidend poeltje, de Krol, dat tussen de twee erven lag.

De (her)emigratie biedt dus duidelijk geen uitkomst. Er zit niets anders op dan mijn naam te wijzigen in Jan Smit. En voor lief te nemen dat mijn e-mailadres straks begint met jsmit78.

VERZUILING NIEUWE STIJL

Ademloos kan ik luisteren naar de verhalen van mijn Nederlandse vrouw over haar jeugd in een dorp onder de rook van Amsterdam. Zij ging naar de katholieke school, was patiënt van de katholieke tandarts in het dorp en zat op de katholieke turnvereniging. Zelfs als zesjarig meisje wist zij feilloos de katholieke melkboer te vinden, hoewel zijn protestantse collega dichterbij woonde.

Voor de goede orde meld ik dat mijn vrouw geen tachtig jaar oud is maar ‘gewoon’ in de vijftig, net als ik. Haar relaas gaat dus niet over de jaren dertig, maar over de jaren zestig.

In datzelfde decennium groeide ik op in een land waar verzuiling misschien niet bestond, maar racisme des te meer. Die segregatie is, wettelijk tenminste, verdwenen, en het land heeft nu zelfs een zwarte president.

Is Nederland van de verzuiling af? Tot voor kort dacht ik van wel, afgezien van de folklore die Hilversum heet. Maar ik heb mijn visie moeten bijstellen. In 2007 volgde ik met een lichte shock de zoektocht naar een nieuwe fractievoorzitter voor het CDA. Open en bloot werd gezegd dat de nieuwe man of vrouw katholiek moest zijn, want de andere ‘bloedgroepen’ (lees: protestants, hervormd, gereformeerd) waren al ruim vertegenwoordigd.

En nu heb ik zelf met een vorm van verzuiling te maken. Mijn dochter neemt deze week afscheid van vwo 3 en bereidt

zich voor op een nieuw bestaan als ‘E & M’er’. Dat wil zeggen, zij heeft gekozen voor het eindexamenprofiel ‘economie en maatschappij’ en niet voor C & M (cultuur en maatschappij), T & N (techniek en natuur) of N & G (natuur en gezondheid).

Haar keuze heeft verstrekkende gevolgen. Want als E & M’er mag zij beslist geen natuurkunde doen. En omgekeerd: T & N’ers mogen geen filosofieles volgen.

En zo zetten we een proces voort dat begon op elfjarige leeftijd in groep acht van de lagere school. Daar krijgen kinderen op veel te jonge leeftijd een stempel van vmbo’er, havist of gymnasiast. Luttele jaren later worden ze weer ingedeeld in de zuilen alfa of bèta. Met als gevolg dat zij een bepaalde richting op worden gestuurd, juist op een moment dat zij volop in ontwikkeling zijn. Wie dit van dichtbij meemaakt, hoeft zich straks niet meer te verbazen over de hoge uitval op hbo en universiteit.

In mijn hart protesteer ik tegen deze neiging om kinderen te willen indelen en afzonderen in bloedgroepen. Maar ik heb besloten dat ik nu nog niet in actie kom. Dat doe ik pas als mijn dochter lid wordt van een turnvereniging die uitsluitend bedoeld is voor vijftienjarigen die economie en maatschappij als pakket hebben.

VOOR ALTIJD VERZUILD

Op 3 mei 1984 heb ik tijdens ons huwelijk in Amsterdam een trouwring om mijn vinger gekregen met de bedoeling die nooit meer af te doen. *For better or worse* was het adagium, maar dan in de Nederlandse variant.

Kort daarna moest ik op mijn schreden terugkeren. Niet op het huwelijk zelf, want dat houdt nog steeds stand. Nee, de ring heb ik toch heel kort af moeten doen. Na een paar maanden huwelijk heb ik hem noodgedwongen gewisseld van mijn linker- naar mijn rechterhand.

Dat zit zo. Als rechtgeaarde Amerikaan was het voor mij vanzelfsprekend om mijn ring aan mijn linkerhand te dragen, zoals iedereen in Amerika doet. Op dat moment woonde ik te kort in Nederland om te beseffen dat ik een signaal afgaf. Maar dat besef werd me snel bijgebracht. Want al snel kreeg ik te horen: 'Ik wist niet dat je katholiek was.'

Katholiek ben ik niet. Hoewel ik het geen groot probleem vind om als katholiek door het leven te gaan, voelde ik me er toch ongemakkelijk bij. Misleidde ik mensen? Wil ik steeds de Amerikaanse traditie uitleggen? Uiteindelijk heb ik me aangepast en ging ik mijn ring rechts dragen.

Aan dit voorval moet ik denken nu 'Hilversum' onder vuur ligt van politici die daar bezuinigingen willen inboeken. Het stelsel zou achterhaald zijn. Tenslotte behoort de verzuiling waaruit de omroepen ooit zijn voortgekomen nu tot het verleden.

Ook ik denk dat de Nederlandse tv hervormd dient te worden. Maar niet omdat de verzuiling verleden tijd is. De verzuiling leeft in afgezwakte vorm voort, op manieren die natives niet meer opmerken, maar die voor de buitenstaander overduidelijk zijn.

Zo is het integratiedebacle deels terug te voeren op hardnekkige verzuilingsreflexen. Van de nieuwe gastarbeider werd destijds niet verlangd dat hij direct onderdeel werd van Nederland. Het zou beter zijn als de Marokkaan, de Turk, maar ook de Bengalees zich eerst thuis ging voelen in de moslimzuil. Via moslimscholen, -omroepen en -partijen moest 'de moslim' de Nederlandse maatschappij uiteindelijk leren kennen. Liefst aan de hand van de imam. Want vroeger vertrouwden 'wij' toch ook op meneer pastoor?

Dat de verzuiling hardnekkig is, blijkt dus ook uit mijn trouwring. Want ik heb me toch aangepast aan een systeem waarvan Nederlanders denken dat het niet meer bestaat. Deze stap van mijn kant is niet alleen principieel vervelend maar praktisch gezien ook lastig. Want in Amerika raken vrienden in de war als ze geen trouwring zien waar ze hem verwachten. 'Jullie zijn toch getrouwd?'

Dit probleem blijft mij achtervolgen *till death do us part*.